SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:1261

av Jennie Bergius Eriksson m.fl. (M)

En fristående och sammanhållen arbetslöshetsförsäkring

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skilja administrationen av den offentliga arbetslöshetsförsäkringen från fackförbundens verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över Alfakassans ägar-, organisations- och styrningsmodell för att säkerställa ett självständigt, transparent och samhällsorienterat huvudmannaskap och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur en successiv överföring av dagens arbetslöshetskassors offentliga uppdrag till en gemensam nationell organisation kan genomföras och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla Arbetslöshetskassan Alfa till nationell huvudorganisation med ett samlat ansvar för administrationen av den offentliga arbetslöshetsförsäkringen och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Arbetslöshetsförsäkringen är central i svensk trygghetsmodell. Den ska ge ekonomisk trygghet vid ofrivillig arbetslöshet och samtidigt främja omställning, rörlighet och återgång till arbete. Försäkringen ska präglas av likvärdighet, rättssäkerhet, effektiv administration och ett tydligt samhällsansvar. Men dagens organisatoriska struktur bygger på historisk koppling mellan arbetslöshetskassorna och fackliga organisationer.

Även om arbetslöshetskassorna är självständiga juridiska personer och medlemskap i facket inte är ett krav för medlemskap i en a-kassa, finns fortfarande en organisatorisk och historisk sammanflätning som det finns anledning att ompröva. Fackförbundens uppdrag är att företräda arbetstagarnas intressen gentemot arbetsgivare.

Arbetslöshetsförsäkringens uppdrag är däremot att administrera en offentligt reglerad försäkring som ytterst finansieras genom det gemensamma trygghetssystemet. Det är två skilda samhällsfunktioner som inte behöver vara organisatoriskt sammanbundna.

Alfa-kassan utgör grunden för reformen

Sverige har redan en idag en organisation med en särskild roll i dagens system eftersom den hanterar arbetslöshetsförsäkringen för personer som ej är anslutna till någon annan arbetslöshetskassa, Alfa-kassan. Den har därmed erfarenhet av att administrera försäkringen oberoende av traditionella bransch- och yrkesindelningar.

Alfa-kassan bör vidareutvecklas till en nationell huvudorganisation med ett samlat ansvar för administrationen av den offentliga arbetslöshetsförsäkringen. Det innebär att dagens arbetslöshetskassors offentliga uppdrag på sikt samlas i en gemensam organisation. En sådan förändring skulle skapa förutsättningar för enhetliga handläggningsprocesser, gemensamma digitala system, effektivare resursanvändning och en mer likvärdig tillämpning av försäkringens regelverk. Det skulle även kunna minska administrativa kostnader och dubbelarbete och öka möjlighet till automatiserade flöden vilket i sak gynnar både arbetstagare och arbetsgivare till följd av lägre kostnader.

Ett lämpligt tillfälle att genomföra reformen

Regeringen har genom kommittédirektiv 2026:89 redan initierat en översyn av regelverket för arbetslöshetskassorna. I uppdraget ingår bland annat att modernisera Alfa-kassans konstruktion, verksamhet och uppdrag. Detta utgör ett naturligt tillfälle att

också pröva en mer genomgripande förändring av hela arbetslöshetsförsäkringens organisation. I stället för att enbart justera dagens struktur bör utredningen få i uppdrag att pröva förutsättningarna för att samla administrationen av den offentliga arbetslöshetsförsäkringen hos en nationell och fristående huvudorganisation.

Det är dags att skilja mellan facklig intresseverksamhet och administrationen av den offentliga arbetslöshetsförsäkringen och bygga en modern, sammanhållen struktur för framtiden.

Ett nytt ägar- och styrningsuppdrag

I dag är Sveriges a-kassor Alfa-kassans enda medlem med inflytande över föreningen. Sveriges a-kassor är samtidigt arbetslöshetskassornas gemensamma service- och intresseorganisation. Den nuvarande konstruktionen har därmed en koppling till den organisationsstruktur som reformen syftar till att förändra. En framtida nationell huvudorganisation behöver ha ett självständigt och tydligt samhällsuppdrag. Dess styrning ska utgå från försäkringens funktion och de försäkrades rättigheter, inte från enskilda organisationers intressen. Regeringen bör därför låta se över en ny associations- och styrningsmodell som säkerställer ett självständigt huvudmannaskap, tydlig ansvarsfördelning, professionell ledning och insyn i verksamheten. I detta bör även ingå att pröva hur statens ansvar för finansiering, uppföljning och kontroll ska utformas. Tydliga krav på intern styrning, riskhantering, transparens och rättssäkerhet förtydligas.

En modern försäkring för framtidens arbetsmarknad

Arbetsmarknaden förändras snabbt. Fler människor byter bransch, kombinerar anställningar med företagande och rör sig mellan olika typer av sysselsättning. Den offentliga arbetslöshetsförsäkringen behöver därför organiseras utifrån individens behov och arbetsmarknadens utveckling, snarare än historiska branschindelningar. En gemensam nationell organisation skulle skapa bättre förutsättningar för en sammanhållen försäkring som är tillgänglig på lika villkor för alla. Reformen ska inte innebära att fackförbundens möjlighet att erbjuda kompletterande inkomstförsäkringar eller andra medlemsförmåner förbjuds. Däremot bör administrationen av den offentliga grundförsäkringen vara organisatoriskt fristående från fackliga organisationer.

Övergången behöver ske ordnat och med respekt för de försäkrades rättigheter, pågående ärenden och behovet av kontinuitet i utbetalningar och handläggning.

Jennie Bergius Eriksson (M)

Marie-Louise Hänel Sandström (M) *Ann-Sofie Alm (M)*